

Udvidelsen af Roskilde Ny Kirkegaard.

Af Havebrugskandidat *Hans Rønø.*

„Den virkelige Skønhed opnaas først, naar Opgaven praktisk er løst til Fuldkommenhed”.

Ved Udvidelsen af Roskilde saakaldte *Ny Kirkegaard* (anlagt 1885), finder jeg, at der er skabt et Stykke Kirkegaardskultur, der er Roskilde Domsogn værdigt, og skal i det følgende nærmere redegøre herfor.

Den ny Afdeling er ca. 5 ha stor og flytter Kirkegaardens Nordgrænse ud til en

Emil Böttiger: Plan til Udvidelse af Roskilde Kirkegaard.

nyanlagt Vej fra Himmelev til Roskilde, fra hvilken der bliver Indkørsel. Arealet, der er beliggende Øst for Byen, er højt, let kuperet med svag nordlig Hældning, frit og solaabent. Værd at bemærke er den overmaade naturskønne Beliggenhed.

Efter afholdt Konkurrence blev Havearkitekt *Emil Böttiger* den foretrukne.

Efter Planen er af Arealets ca. 51000 m² kun ca. 21000 udlagt i Gravpladser, hvilket giver en Belægningsprocent paa c. 41. Gravene er gjort rigelig store (3 m × 1,5 m) for at kunne afgive Plads til Hækkene mellem Gravlinjerne og fast Bund til Monumenterne, hvorved Krav til Fundamentering kan nedsættes. Naar hele Kirkegaarden er rede til Brug, rummer den over 4600 Gravpladser, tilstrækkelig til ca. 60 Aar.

Hovedvejen gennem den gamle Afdeling er afgørende for Linjerne i den ny, idet denne Allé er fortsat i samme Bredde, med samme Beplantning og lignende Græs-rabatter. Bestemt af denne Hovedforbindelse fremkommer de modsvarende Diagonal-veje med tilsvarende Karakter. Gravlinjerne afskæres derved i spidse Vinkler, der imidlertid er tilplantet og derved opfylder samme Funktion som Hække andre Steder paa Kirkegaarden: at skærme Gravene mod Indblik fra Kørebanen. I Diagonal-vejenes Skæringspunkt ligger Anlæggets centrale Parti, hvor et fremtidigt Kapel vil finde sin naturlige Plads. Herfra straalere Veje ud i alle Retninger; Adgangsforholdene til samtlige Kvarterer er lige gode, og Afstandene til de fjerneste tilnærmelsesvis af samme Længde. Hovedvejene, der er Alléer (Lind, Røn, Pyramideformer af Elm, Asp og Eg), er opdelt, saaledes, at Fortovene, der ved Græs-rabatter eller lave Hække (Evonymus, Eg, Berberis, vilde Roser) er skilt fra Kørebanen, ved Tværveje fører ind til Kvartererne, medens den gennemgaaende Trafik er henvist til selve Vejbanen. Iøvrigt er de vigtigste Køreveje makadamiserede og forsænkede, hvor Terrænet hæver sig. De derved fremkomne lave Skraaninger er fæstnede med Sten og bliver tilplantede med Stenhøjsplanter. Hovedvejene, der inddeler Kirkegaarden paa en saare klar og overskuelig Maade, saa Orientering ikke vil falde vanskelig, er overalt 4 m brede, medens Fortove og Gange er ca. 2 m. Ialt optager Vejnettet 15000 m² af Arealet, hvoraf 3000 er makadamiseret.

Skævheden i det ny Areal er lykkeligt bortelimineret ved det kileformede Overgangsled, der er skudt ind imellem den ny og den gamle Afdeling. Som det ses, angiver dette lille Anlæg, der foreløbigt ikke rummer Grave, men helt er udlagt i Busket, at nu kommer der noget nyt, og det er saaledes velegnet til at danne Forbindelse mellem de to overmaade forskellige Anlæg.

Af de fire Hovedafsnit, i hvilke Diagonalvejene deler Kirkegaarden, er kun det sydlige gjort rede til Brug, d. v. s. drænet, opdelt i Gravlinjer og Gange og gennemtrukket af Thuja- eller Bøgehække (Hækkene med Overstandere af Sirtræer med let Kronvækst), medens Resten af Gravpladserne enten ligger i Græs eller er tilplantet med Naaletræer, som det paa Grund af det svage Rodnet kun volder ringe Vanskelighed at fjerne til sin Tid. Selvom Kirkegaarden saaledes kun delvis er fuldt udformet, hvad der betyder en øjeblikkelig økonomisk Fordel, virker den alligevel allerede nu takket være den rigelige Beplantning som en færdig Helhed. Ialt er ca. 26000 m² af Arealet tilplantet, hvoraf blivende Læbælter og Busketter udgør de ca. 15000.

Der er klogt aabnet Mulighed for ethvert Ønske m. H. t. et Gravsteds Beliggenhed, højt eller lavt, frit eller isoleret, aabent med Baggrund af Hække, Busketter eller Stensætninger eller skjult i Løv- eller Naaletræsplantninger. Saaledes er den tek-

niske Side af Sagen i Orden: en forsvarlig Udnyttelse af Arealet, en tilfredsstillende Forbindelse mellem nyt og gammelt, et Vejnet afpasset til dets Funktioner, en succesiv Udformning mulig, Fremtiden ikke bundet.

Lejlighedsvis er ovenfor nævnt Tilfælde, hvor den praktiske Løsning er suppleret af æstetiske Virkemidler. Saadanne er iøvrigt overalt paa Kirkegaarden taget i Brug med klog Beregning. Anlæggets strenge Regelmæssighed er hist og her velgørende brudt af cirkulære Bede, tilplantet med Roser. Et saadant udgøres af Kirkegaardens centrale Parti, hvor Planen viser et rundt Bassin, som man af økonomiske Hensyn opgav at lade udføre. Beklageligt nok, da Stedet her paa Grund af en naturlig Sænkning just var det rette til Vand, hvis rolige Flade med Terrænets jævne Stigning til alle Sider i skønhedsmæssig Henseende vilde have givet Kirkegaarden et Plus, som den nu maa undvære. Desværre har Havearkitekten hævet Bedet og saaledes trodset Terrænets nedadgaaende Linjer i Stedet for at adlyde dem. Ved forsænkede Plæner (de fremkomne Skraaninger belagt med Natursten, eller Højdeforskellene markeret af tørsatte Mure), der er holdt fri for Beplantning, men flankeret deraf, er skabt to smukke Akser: Syd-Nord, Vest-Øst, hvilken sidste meget beklageligt gaar skævt paa Domkirken, hvorved en oplagt Lejlighed til at understrege Kirkegaardens Samhørighed med denne er forblevet uudnyttet.

Bortset fra de nævnte Fejlgreb maa man indrømme Havearkitekten, at det er lykkedes ham at gøre Kirkegaarden endog meget smuk. Den virker paa en Gang streng og indbydende; alt føjer sig harmonisk; ingen urolige og planløse „Forskønelser“ ødelægger Billedet; de æstetiske Virkemidler er anvendt med Forstaaelse, saa Præget af Kirkegaard trods Anlæggets parkagtige Karakter aldrig kan udviskes.

Ved Fuldendelsen vil Kirkegaarden ialt staa i ca. 120000 Kr., hvoraf Jordindkøbet andrager ca. 36000 og Dræningen ca. 20000. Restsummen fordeler sig med ca. 15000 til Jordarbejder (ret betydelige Reguleringer), ca. 7000 til Veje og Gange og ca. 6000 til Planter, hvortil kommer Udgifter til Plantning, Nødtørftshus, Laager, Honorarer m. m., som det vil føre for vidt at specificere. Dog kan endnu nævnes Hegn: ca. 1900 Kr., desværre kun Jerntraadshegn med Granstolper, ialt 770 m., forstærket med Tjørnehæk. Vedligeholdelsen denne Sommer over var overdraget en lokal Gartner i Entreprise for 3300 Kr., et i Betragtning af Arealets overmaade Urenhed meget billigt Tilbud. En Fordeling af 120000 Kr. paa 4600 Gravpladser giver som man vil se, 26 Kr. pr. Plads, en ingenlunde urimelig Pris i Forhold til det normale, særlig under Hensyn til den noget svage Belægningsprocent.

Indvielsen af denne saaledes baade i teknisk, æstetisk og økonomisk Henseende tilfredsstillende Kirkegaard finder Sted Allehelgensdag, og Anlæggets videre Skæbne vil derefter hvile i Overgraver (om kort Tid Kirkegaardsinspektør) Hr. *H. Petersens* kyn-dige Hænder.

